

રજા પ્રવાસ/વતન પ્રવાસ રાહત યોજના

અંગેનો સંકલીત ઠરાવમાં સુધારા બાબત.

ગુજરાત સરકાર
નાણા વિભાગ,
ઠરાવ ક્રમાંક: મસબ - ૧૦૨૦૧૩ - ૧૪૨૮૬૬ - ચ
સચિવાલય, ગાંધીનગર.
તારીખ:- ૨૨-૦૩-૨૦૧૬

વંચાણે લીધો - નાણા વિભાગનો તા-૨૮-૦૮-૨૦૧૫નો સમાનાંકી ઠરાવ.

આમુખ:

૧. રાજ્ય સરકારના કર્મચારી/અધિકારીઓને રજા પ્રવાસ રાહત/વતન પ્રવાસ રાહત આપવાની યોજના નાણા વિભાગના તારીખ: ૧૫/૧૦/૬૬ના મૂળ ઠરાવથી દાખલ કરવામાં આવેલ અને ત્યાર બાદ તેમાં વખતોવખત થયેલ સંખ્યાબંધ સુધારણાઓને કારણે અર્થઘટનના પ્રશ્નો ઉભા થતાં હતાં. આથી વહીવટી સરળીકરણની પ્રક્રીયાના ભાગકુપે, રજા પ્રવાસ રાહત/વતન પ્રવાસ રાહતના પ્રવર્તમાન તમામ ઠરાવો/પરિપત્રો સંકલીત કરી નાણા વિભાગના તા-૨૮-૦૮-૨૦૧૫ના સમાનાંકી ઠરાવથી સંકલીત સૂચનાઓ બહાર પાડવામાં આવેલ હતી.
૨. નાણા વિભાગના ઉક્ત સંકલીત ઠરાવના ફકરા ક્રમાંક-૩ હેઠળ કર્મચારી/અધિકારીઓની મુસાફરીની પાત્રતા બાબતે મુસાફરીના વિવિધ માધ્યમો માટે છષ્ટા પગાર પંચના ગ્રેડ-પેને દ્યાને રાખીને તેઓની પાત્રતાના ધોરણો નિયત કરવામાં આવેલ હતાં. પાંચમાં પગાર પંચ વખતેના પગાર ધોરણો અને ત્યાર બાદ છષ્ટા પગાર પંચમાં તેની સામે આપવામાં આવેલ નવું પગાર માળખું અને ગ્રેડ પેના અમલને કારણે ઉક્ત સુધારેલ પાત્રતાના ધોરણો બાબતે અગાઉ પાંચમાં પગાર પંચ વખતે જે કર્મચારીઓ એલ.ટી.સી.ની મુસાફરી માટે સેકન્ડ એ.સી. દુ ટાયર સ્લીપર કલાસની પાત્રતા ધરાવતાં હતાં તેમાં ઘટાડો થઇ હવે તેઓને એ.સી. થ્રી ટાયર સ્લીપર કલાસની પાત્રતા મુજબનું ભાડું મળવા પાત્ર બનેલ છે. ઉક્ત બાબતે કર્મચારી વર્ગ કે જેઓને ચાર વર્ષમાં એક વાર એલ.ટી.સી.નો લાભ મળવાપાત્ર થાય છે ત્યારે તેઓ તેમના ફેમિલી સાથે આરામદાયક રીતે ફરી શકે તે બાબત દ્યાને રાખીને પાત્રતાના ધોરણો બાબતે સુધારો કરવાની બાબત સરકારશ્રીની વિચારણા હેઠળ હતી.
૩. પુષ્ટ વિચારણાને અંતે સરકારશ્રી દ્વારા તા-૨૮-૦૮-૨૦૧૫ના સંકલીત સમાનાંકી ઠરાવની જોગવાઈ ક્રમાંક-૩ હેઠળ ઉક્ત ઠરાવની મૂળ અસરથી નીચે મુજબનો સુધારો કરવાનું ઠરાવે છે.

ઠરાવ

3.0 મુસાફરીનું માધ્યમ:

- ૩.૧ રજા પ્રવાસ રાહત/વતન પ્રવાસ રાહતના લાભ માટે કર્મચારી/ અધિકારીઓ નીચેની પરિવહન સેવાઓ મારફત પ્રવાસ કરી શક્શે.

- (૧) હવાઇ માર્ગ/રેલ માર્ગ દ્વારા મુસાફરી
- (૨) રસ્તા માર્ગ દ્વારા મુસાફરી
- (૩) સ્ટીમર દ્વારા મુસાફરી
- (૪) પર્વતિય/પહાડી વિસ્તારમાં ઘોડા, ટકુ કે ડોલી દ્વારા મુસાફરી.

૩.૧ (૧) હવાઇ માર્ગ/રેલ માર્ગ દ્વારા મુસાફરી

- (અ) હવાઇ માર્ગ/રેલ માર્ગ દ્વારા મુસાફરીના કિસ્સામાં પાત્રતાના ધોરણો નીચે મુજબ રહેશે.

ગ્રેડ પે-રેન્જ	પાત્રતા
૭૬૦૦/- અને તેથી વધુ	રાષ્ટ્રીય તેમજ ખાનગી વિમાન સેવા દ્વારા ઇકોનોમી (૨-Class) અથવા રેલ્વેનો એ.સી.ફર્સ્ટ કલાસ તેમની પસંદગી મુજબ
૫૪૦૦/-અને તેનાથી વધારે પરંતુ ૭૬૦૦ થી ઓછા	રેલ્વેનો એ.સી.ફર્સ્ટ કલાસ
૪૨૦૦/-અને તેનાથી વધારે પરંતુ ૫૪૦૦થી ઓછા	સેકન્ડ એ.સી.દુ ટાયર સ્લીપર
૨૪૦૦/-અને તેનાથી વધારે પરંતુ ૪૨૦૦થી ઓછા	રેલ્વેનો.ફર્સ્ટ કલાસ/એ.સી થી ટાયર સ્લીપર/ એ.સી ચેરકાર #
૨૪૦૦/- થી ઓછા	રેલ્વેના સેકન્ડ સ્લીપર

આ શ્રેણીના કર્મચારીઓ મુસાફરીની શરૂઆતના સ્થળ અને મુસાફરીની સમાપ્તિના સ્થળ વચ્ચે ટુંકા માર્ગ દોડતી ટ્રેનમાં મળવાપાત્ર વર્ગની સગવડ ન હોય તો એ.સી.દુ ટાયર સ્લીપર દ્વારા મુસાફરી કરી શકે છે.

રજા પ્રવાસ રાહત/વતન પ્રવાસ રાહતની સવલત મેળવનાર કોઈ પણ કર્મચારી/અધિકારી કે જેઓ હવાઇ પ્રવાસની પાત્રતા ધરાવતા નથી તેઓ પણ રાષ્ટ્રીય તેમજ ખાનગી વિમાન સેવા દ્વારા હવાઇ મુસાફરી કરી શકશે. પરંતુ તેઓને જે વર્ગનું રેલ્વેભાડું મળવાપાત્ર થતું હોતે તે અને હવાઇ પ્રવાસનું ખરેખર ખર્ચ, એ બંને પૈકી જે ઓછું હોય તેટલી જ ૨૫મ મંજુર કરવાપાત્ર થશે. હવાઇ મુસાફરી કરનાર કર્મચારી/અધિકારીઓએ બીલની સાથે હવાઇ મુસાફરીની મૂળ ટીકીટ/ઇટીકીટ તેમજ બોર્ડિંગ પાસ રજુ કરવાના રહેશે.

- (અ) રાજ્યાની એક્સપ્રેસ દ્વારા મુસાફરી.

ક્રમ	ગ્રેડ પે-રેન્જ	પાત્રતા
૧.	૭૬૦૦/-અને તેથી વધુ	એ.સી.ફર્સ્ટ કલાસ
૨.	૫૪૦૦/-અને તેનાથી વધારે પરંતુ ૭૬૦૦થી ઓછા	સેકન્ડ એ.સી.દુ ટાયર સ્લીપર
૩.	૨૪૦૦/- અને તેથી વધુ પરંતુ ૫૪૦૦/-થી ઓછા	એ.સી.ચેરકાર #

જે ટ્રેનોમાં એ.સી. ચેર કારની સગવડ ઉપલબ્ધ ન હોય તે ટ્રેનમાં એ.સી. થી ટાયર સ્લીપરમાં મુસાફરી પરવાનગીપાત્ર છે.

(૬) શતાબ્દી એકપ્રેસ દ્વારા મુસાફરી

ક્રમ	ગ્રેડ પે-રેન્જ	પાત્રતા
૧.	૭૬૦૦/-અને તેથી વધુ	એકઝીક્યુટીવ કલાસ
૨.	૨૪૦૦/-અને તેથી વધુ પરંતુ ૭૬૦૦/-થી ઓછા	એ.સી. ચેર કાર

નોંધ-૧. આ જોગવાઈ રાજ્યાની/શતાબ્દી ટ્રેન દ્વારા કરેલ ખરેખર મુસાફરી કરવા માટે છે.

મુસાફરીની શરૂઆતનું સ્થળ અને મુસાફરીનું અંતિમ નિર્ધારીત સ્થળ બંને સીધા જ રાજ્યાની/શતાબ્દી ટ્રેન દ્વારા સંકળાયેલ હોવા જોઇશે.

નોંધ-૨ કાલ્યનિક રીતે મળવાપાત્ર ભાડાની ગણત્રી કરવા માટે આ જોગવાઈનો આધાર લેવાનો નથી.

નોંધ-૩. જે ટ્રેનોમાં રેલ્વે સત્તાવાળાઓ તરફથી નાસ્તા/જમવા રાહિતનું રેલ્વે ભાડ વસુલ કરવામાં આવે છે તેમને નાસ્તા/જમવાના સહિતનું સંપૂર્ણ ભાડુ મજબે મળવાપાત્ર બનશે.

૩.૧ (૨) રસ્તા માર્ગ દ્વારા પ્રવાસ:

(અ) રસ્તા માર્ગ દ્વારા કર્મચારી/અધિકારીઓ રજા પ્રવાસ રાહત /વતન પ્રવાસ

રાહતનો લાભ નીચે જણાવ્યા મુજબની પાત્રતા પ્રમાણે મેળવી શકશે.

ક્રમ	ગ્રેડ પે-રેન્જ	પાત્રતા
૧.	૭૬૦૦/- અને તેથી વધુ	૧. વાતાનુકૂલિત બસ સહિતની કોઇપણ સરકારી પરિવહનની બસમાં કરેલ મુસાફરીનું પુરેપુરુ ભાડ મળવાપાત્ર થશે. અથવા ૨. રેલ્વે દ્વારા સંકળાયેલ ન હોય તેવા સ્થળો વચ્ચે વાતાનુકૂલિત ટેક્ષી/ટેક્ષી(વાતાનુકૂલિત ટેક્ષીમાં ખરેખર મુસાફરી કરેલ હોય ત્યારે)નું નિયત કરાયેલ ભાડ અથવા ખરેખર પાત્રતા મુજબનું મળવાપાત્ર બસનું બસ ભાડ અને ખરેખર ચૂકવેલ ભાડુ બંનેમાંથી જે ઓછું હોય તે ભાડુ મળવાપાત્ર થશે.
૨.	૫૪૦૦/-અને તેનાથી વધારે પરંતુ ૭૬૦૦/-થી ઓછા	ઉપર ૧. મુજબ પરંતુ વાતાનુકૂલિત ટેક્ષી દ્વારા મુસાફરી કરી શકાશે નહીં.
૩.	૪૨૦૦/-અને તેથી વધુ પરંતુ ૫૪૦૦ થી ઓછો	ઉપર ૨. મુજબ પરંતુ વાતાનુકૂલિત બસ દ્વારા મુસાફરી કરી શકાશે નહીં.
૪.	૨૪૦૦/-અને તેથી વધુ પરંતુ ૪૨૦૦/-થી ઓછો	૧. કોઇપણ પ્રકારની-વાતાનુકૂલિત સિવાયની સરકારી પરિવહનની બસ દ્વારા અથવા ૨. રેલ્વે દ્વારા સંકળાયેલ ન હોય તેવા સ્થળો વચ્ચે રીક્ષાનું નિયત કરેલ ભાડ અથવા ખરેખર મળવાપાત્ર બસનું બસ ભાડ અને ખરેખર ચૂકવેલ ભાડુ બંનેમાંથી જે ઓછું હોય તે ભાડુ મળવાપાત્ર થશે.
૫.	૨૪૦૦/- થી ઓછો	ઉપર ૪ મુજબ પરંતુ મળવાપાત્ર ભાડુ સરકારી પરિવહન (ઓરડીનરી બસ)ની બસના ભાડાની મર્યાદા જેટલું રહેશે.

નોંધ: વાતાનુકૂલિત ટેક્ષી, ટેક્ષી તેમજ રિક્ષા મારકિત કરેલ પ્રવાસ માટે ભાડાની પહોંચ રજુ કરવી ફરજિયાત છે.

(મ) પોતાની કાર:

(૧) જે અધિકારીઓ ફરજ પરની મુસાફરી પોતાની કાર દ્વારા કરી શકતા હોય અને રેલ્વેથી સંકળાયેલા સ્થળો વચ્ચેની મુસાફરી માટે પણ પૂર્ણ દરે રોડ માઇલેજ આકારી શકતા હોય તેવા જ અધિકારીઓ રજા પ્રવાસ/વતન પ્રવાસની મુસાફરી પોતાની માલિકીના વાહન કે ખાનગી ટેક્ષી દ્વારા કરી શકશે.

(૨) આવી મુસાફરી માટે તેમણે કરેલ ખરેખર માઇલેજ ખર્ચ અથવા તો મળવાપાત્ર રેલ્વે ભાડું એ બજેમાંથી જે ઓછી રકમ હોય તે મળવાપાત્ર થશે.

(૩) રેલ્વે દ્વારા નહીં સંકળાયેલ સ્થળ વચ્ચેની મુસાફરી પણ આવા અધિકારીઓ પોતાની માલિકીના વાહન કે ખાનગી ટેક્ષી દ્વારા કરી શકશે. આ માટે સંબંધિત અધિકારીને પેટ્રોલ/ડિઝલ, સી.એન.જી. વાહન માટે વખતોવખત સરકાર દ્વારા નક્કી થયેલ રોડ માઇલેજ મળવાપાત્ર થશે.

(૪) અમદાવાદ/ગાંધીનગર વચ્ચેની મુસાફરી:

ગાંધીનગર-અમદાવાદ-ગાંધીનગર વચ્ચેની રજા પ્રવાસ રાહત/વતન પ્રવાસ રાહતની મુસાફરી માટે કર્મચારી/અધિકારીને રેલ્વે/સરકારી પરિવહન સિવાયના માધ્યમ દ્વારા કરેલ મુસાફરી માટે તેમને મળવાપાત્ર રેલ્વે ભાડાની મર્યાદામાં ખર્ચ મળવાપાત્ર થશે.

(૫) દરિયાએ અથવા નદી માર્ગ/ સ્ટીમર દ્વારા મુસાફરી:

(અ) દરિયાએ અથવા નદી માર્ગ દ્વારા કર્મચારી /અધિકારીઓ રજા પ્રવાસ રાહત/વતન પ્રવાસ રાહતનો લાભ નીચે જણાવ્યા મુજબની પાત્રતા પ્રમાણે મેળવી શકશે.

ક્રમ	ગ્રેડ પે-રેન્જ	પાત્રતા
૧.	૫૪૦૦/- અને તેથી વધુ	ઉંચામાં ઉંચો વર્ગ(Highest Class)
૨.	૪૪૦૦/- અને તેથી વધુ પરંતુ ૫૪૦૦/-થી ઓછા	જો સ્ટીમરમાં બે વર્ગ હોય તો નીચલો વર્ગ (Lower Class)
૩.	૨૪૦૦/-અને તેથી વધુ પરંતુ ૪૪૦૦/-થી ઓછા	જો સ્ટીમરમાં ત્રણ વર્ગ હોય તો વચ્ચેના વર્ગ અથવા બીજો વર્ગ, જો ચાર વર્ગ હોય તો ત્રીજો વર્ગ
૪.	૨૪૦૦/-થી ઓછા	સૌથી નીચલો વર્ગ (The Lowest Class)

(૬) રાજ્ય સરકારના કર્મચારીઓ રજાપ્રવાસ રાહત હેઠળ આંદામાન, નિકોબાર અને લક્ષ્ણીય ટાપુ સમૃદ્ધ, કે જે ભારતમાં આવેલ હોવાથી આ ટાપુઓ પર રજા પ્રવાસ રાહતની મુસાફરી કરી શકે છે.

ભૂમિ ઉપર આંદામાન નિકોબાર ટાપુ સમૂહ અથવા લક્ષ્ણદીપ ટાપુ સમૂહ વચ્ચેની મુસાફરી માટે આ સ્થળો વચ્ચે શીપીંગ કોરોરિશન ઓફ ઇન્ડીયા દ્વારા ચલાવવામાં આવતા જહાજ દ્વારા મુસાફરી માટે નીચે મુજબ પાત્રતાના ધોરણો નક્કી કરવામાં આવે છે.

ક્રમ	ગ્રેડ પે-રેન્જ	પાત્રતા
૧.	૫૪૦૦/- અને તેથી વધુ	ડીલક્ષ કલાસ (Highest Class)
૨.	૪૪૦૦/- અને તેથી વધુ પરંતુ ૫૪૦૦/-થી ઓછા	પ્રથમ વર્ગ/એ કેબીન કલાસ (First/"A" Class)
૩.	૨૪૦૦/-અને તેથી વધુ પરંતુ ૪૪૦૦/-થી ઓછા	બીજો વર્ગ.બી કેબીન કલાસ (Second/"B" Cabin)
૪.	૨૪૦૦/-થી ઓછા	બંદ કલાસ (Bunk Class)

(૫) રજા પ્રવાસ રાહત હેઠળ હવાઈ માર્ગે મુસાફરી કરવાની પાત્રતા ધરાવતા ન હોય તેવા કર્મચારીઓ આંદામાન, નિકોબાર અને લક્ષ્ણદીપ ટાપુઓ વચ્ચે હવાઈ માર્ગે મુસાફરી કરે તો આ અંગેનો દાવો શીપીંગ કોરોરિશન ઓફ ઇન્ડીયા લીમીટેડ દ્વારા ચલાવવામાં આવતા જહાજના જે તે પાત્ર વર્ગનું જહાજ ભાડ અથવા વિમાન ભાડ એ બંનેમાંથી જે ઓછું હોય તે મળવાપાત્ર થશે.

(૬) સરકારી કર્મચારીઓને ૩૦૦૦ ડિ.મી.ની એકતરફી મર્યાદામાં રજા પ્રવાસ રાહતનો લાભ મળવાપાત્ર છે (જવા-આવવાના ૬,૦૦૦ ડિ.મી.) આંદામાન, નિકોબાર અથવા લક્ષ્ણદીપ ટાપુ સુધીનું રજા પ્રવાસ રાહત લેતા કર્મચારીઓના કિસ્સામાં ઉપર્યુક્ત મર્યાદા કરતાં ડિ.મી. વધી જતા હોય તેવા કિસ્સામાં વધારાના ડિ.મી.નું ભાડ રેલ્વે, હવાઈ અથવા સ્ટીમર ભાડ એ ત્રણમાંથી જેનું ભાડ ઓછું હોય તેમાંથી કપાત કરવાનું રહેશે. તે જ રીતે હવાઈ માર્ગે પ્રવાસ કરવાની પાત્રતા ધરાવતા અધિકારી દ્વારા હવાઈ માર્ગે મુસાફરી કરી હોય તો હવાઈ પ્રવાસમાંથી કપાત કરવાની રહેશે.

(૭) પર્વતીય/પહાડી વિસ્તારમાં ધોડા, ટદુ કે ડોલી દ્વારા મુસાફરી:

રજા પ્રવાસ રાહત હેઠળ કર્મચારીઓ અને તેમના કુટુંબના સભ્યો અમરનાથ, વૈષ્ણોહેવી જેવા ધાર્મિક સ્થાનોની મુલાકાતે જતા હોય છે આ સ્થળો પર્વતીય/પહાડી વિસ્તારમાં આવેલ હોવાથી જાહેર વાહન વ્યવહારથી કોઇપણ સેવા ઉપલબ્ધ ન હોવાથી કર્મચારીઓ અને તેના કુટુંબના સભ્યો કેટલીક મુસાફરી હેલીકોપ્ટર, ધોડા, ટદુ, અથવા તો ડોલી/પાલખી દ્વારા કરતા હોય છે. આવી મુસાફરી માટે નીચે મુજબ ભાડાની રકમ મળવાપાત્ર થશે.

(૮) ચંદનવાડીથી અમરનાથ ગુફા સુધી ધોડા, ટદુ, ડોલી કે હેલીકોપ્ટર દ્વારા કરવામાં

આવેલ મુસાફરી માટે વ્યક્તિ દીઠ રૂ.૫૦૦/- (રૂપિયા પાંચસો પુરા)

(૨) કટારથી વૈષ્ણોવેદી માટે વ્યક્તિ દીઠ રૂ.૧૫૦/- (રૂ.એકસો પચાસ) ઉચ્ચક રકમ સરકારી સહાય તરીકે મળવાપાત્ર થશે. પગપાળા કરેલ મુસાફરી માટે કોઈ સહાય મળવાપાત્ર થશે નહિ. જ્યાં ખરેખર ચુકવેલ રકમ ઉપર્યુક્ત રકમ કરતાં ઓછી હશે ત્યાં ખરેખર ચુકવેલ રકમ મળવાપાત્ર થશે.

આ સુધારેલ ઠરાવનો અમલ પણ તા-૨૮-૦૮-૨૦૧૫ના રોજથી કરવાનો રહેશે. આ સુધારા ઠરાવની રવાનગી પહેલા જો કોઈ કેસો સંકલીત ઠરાવ મુજબ વિનિયમિત થયેલ હશે તો તે ખુન્ઝ ઉપેક્ષવાના રહેશે નહીં. નાણા વિભાગના તા-૨૮-૦૮-૨૦૧૫ના સમાનાંકી ઠરાવથી કરવામાં આવેલ અન્ય તમામ જોગવાઈ યથાવત રહેશે.

ગુજરાતના રાજ્યપાલશ્રીના ફુકમથી અને તેમના નામે,

(એચ. ડી. સેઠલર)

સંયુક્ત સચિવ

નાણા વિભાગ

પ્રતિ,

- માન. રાજ્યપાલશ્રીના સચિવશ્રી, ગુજરાત ભવન, ગાંધીનગર
માન. મુખ્ય મંત્રીશ્રીના અગ્ર સચિવશ્રી, સચિવાલય, ગાંધીનગર.
માન. મંત્રીશ્રી/રાજ્ય કક્ષાના મંત્રીશ્રીઓ/ નાયબ મંત્રીશ્રીઓના અંગત સચિવશ્રીઓ
માન. વિરોધપક્ષના નેતાશ્રીના અંગત સચિવશ્રી, ગુજરાત વિધાનસભા સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- સચિવશ્રી, ગુજરાત વિધાનસભા સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- સચિવશ્રી, ગુજરાત તક્કારી આયોગ, ગાંધીનગર.
- સચિવશ્રી, ગુજરાત મુલ્કી સેવા દ્રીવ્યુનલ, ગાંધીનગર.
- સચિવશ્રી, ગુજરાત હાઇકોર્ટ, અમદાવાદ.
- સચિવશ્રી ગુજરાત ગૌણ સેવા પસંદગી મંડળ, ગાંધીનગર.
- સચિવશ્રી ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ, અમદાવાદ.
સચિવાલયના સર્વે વિભાગો/ ખાતાના વડાઓ/ કચેરીઓના વડાઓ.
એકાઉન્ટન્ટ જનરલશ્રી (એ એન્ડ ઇ), રાજકોટ/ અમદાવાદ
એકાઉન્ટન્ટ જનરલશ્રી (ઓડિટ), રાજકોટ/ અમદાવાદ
નિરીક્ષકશ્રી, સ્થાનિક લંડોળ હિસાબ/ સર્વે જીલ્લા સહાયક નિરીક્ષકશ્રીઓ
સર્વે જીલ્લા કલેક્ટરશ્રીઓ/ સર્વે જીલ્લા વિકાસ અધિકારીશ્રીઓ
પગાર અને હિસાબી અધિકારી, ગાંધીનગર/ અમદાવાદ
સર્વે જીલ્લા તિજોરી અધિકારીશ્રીઓ/ પેરા તિજોરી અધિકારીશ્રીઓ
પીએઓ, સ.સ.ન.નિ.લિ., ગાંધીનગર/ વડોદરા.
નિવાસી તપાસણી અધિકારીશ્રી, ગાંધીનગર/ અમદાવાદ
- પત્ર દ્વારા